

Eseu despre un tip de roman din perioada interbelica, apartinand lui Camil Petrescu

Scrive un eseu de 2 - 3 pagini, despre un tip de roman din perioada interbelica, apartinand lui Camil Petrescu. In realizarea eseului, in functie de romanul pentru care ai optat, vei porni de la ideile exprimate intr-una dintre urmatoarele afirmatii critice:

"... daca partea intai a acestui roman e o fabulatie, e adica nascocita [...], Si deci eroul Stefan Gheorghidiu cu sotia lui sunt pura fictiune, in schimb se poate afirma ca partea a doua a cartii, aceea care incepe cu intaia noapte de razboi, este construita dupa memorialul de campanie al autorului, imprumutat cu amanunte cu tot eroului." (Camil Petrescu, Cuvant dupa un sfert de veac, prefata la editia din 1955 a romanului Ultima noapte de dragoste, intaia noapte de razboi)

"Patul lui Procust se desfasoara, cum s-a observat, pe doua mari planuri, unul de roman social, altul de roman psihologic, primul cuprinzand pe o suprafata larga nenumarate aspecte Si probleme ale vietii moderne (politica, finante, ziaristica, aviatie, moda, sport), cel de-al doilea atacand problemele intime, individuale ale omului, iubirea Si moartea." (Mihail Sebastian, Eseuri. Cronici. Memorial)

Cea mai ampla specie a genului epic in proza, cu o actiune diversificata sub raportul planurilor narative Si al personajelor, romanul a cunoscut o serie larga de forme Si de manifestari in literatura romana. Afirmandu-se plinar in perioada interbelica, romanul romanesc a adoptat diferite modalitati estetice, de la clasic la modern, de la roman realist la roman mitologic, alegoric. In cazul romanului modern, autorul iSi propune sa "absoarba" lumea in interiorul conStiintei, anulandu-i omogenitatea Si epicul, dar conferindu-i dimensiuni metafizice; nu mai este demiurg in lumea imaginarului, ci descopera limitele conditiei umane; are o perspectiva limitata Si subiectiva, completata adesea cu opinii programatice despre literatura (autorul devine teoretician).

in ceea ce priveSte opera, personajul - narator inlocuieSte naratorul omniscient, ceea ce potenteaza drama de conStiinta, conferindu-i autenticitate; optiunea pentru conventiile epice favorizeaza analiza (jurnalul intim, corespondenta privata, memoriile, autobiografia); principiile cauzalitatii Si coerentei nu mai sunt respectate (cronologia este inlocuita cu acronia); sunt alese evenimente din planul conStiintei, iar din exterior sunt preferate faptele banale, lipsite de semnificatii majore, fara sa fie refuzate insertiile in planul social.

Cititorul se identifica cu personajul - narator, alaturi de care investigheaza interioritatea aflata in centrul interesului; are acces la intimitatea personajului - narator (mai ales atunci cand ii poate "citi" jurnalul de creatie).

Aparut in 1930, romanul Ultima noapte de dragoste, intaia noapte de razboi a constituit o noutate absoluta in epoca interbelica. Cunosculator al diferitelor teorii filosofice Si Stiintifice care circulau in epoca, admirator declarat al operei lui Marcel Proust, Camil Petrescu creeaza primul personaj -

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

---

narator din literatura romana preocupat sa inteleaga in ce consta diferenta intre realitate Si autosugestie, intre absolut Si relativ.

Optiunea autorului pentru naratiunea la persoana I, a carei consecinta imediata este limitarea perspectivei narative la un punct de vedere strict subiectiv Si, deci, renuntarea la privilegiul omniscientei, marcheaza inceputul unei noi ere in istoria romanului romanesc.

Alcatuit din doua parti care n-au intre ele decat o legatura accidentala (in opinia lui George Calinescu), acest volum inedit ca structura narativa in peisajul epocii este - dupa opinia lui Perpessicius - , romanul "unui razboi pe doua fronturi": cel al iubirii conjugale Si cel al razboiului propriu-zis, ceea ce-i pricinuieste eroului "un neintrerupt marS, tot mai adanc in conStiinta" (Perpessicius), pentru ca autorul "se foloseste de o povestire pentru a exprima altceva" (R. M. AlbÄ©rÄ"s, Istoria romanului modern)

in prefata de la editia din 1955 a romanului, intitulata Cuvant inainte dupa un sfert de veac, Camil Petrescu marturiseste ca "daca partea intaia a acestui roman e o fabulatie, e adica nascocita [...] Si deci eroul Stefan Gheorghidiu cu sotia lui sunt pura fictiune, in schimb se poate afirma ca partea a doua a cartii, aceea care incepe cu intaia noapte de razboi, este construita dupa memorialul de companie al autorului, imprumutat cu amanunte cu tot eroului".

Opera se incadreaza in proza de analiza Si ilustreaza conceptia estetica a scriitorului despre roman. Camil Petrescu Si-a expus conceptia despre proza "noua" in numeroase articole, dintre care unul dintre cele mai importante este Noua structura Si opera lui Marcel Proust. Acest studiu ofera unul dintre cele mai interesante puncte de vedere asupra romanului formulate in epoca. Autorul se dovedeste un subtil teoretician, apt sa surprinda in cele mai mici amanunte mecanismul genului romanesc. Pentru Camil Petrescu, literatura - Si mai ales romanul - reflecta spiritul epocii sale (Teorie Si roman).

Ultima noapte de dragoste, intaia noapte de razboi ilustreaza preocuparea scriitorului pentru a obtine iluzia autenticitatii vietii reale, pentru coborarea actiunii romanului de pe "scena" in strada, adica in viata cotidiana, familiara cititorului.

Actiunea, complexa, se desfasoara pe doua coordonate temporale - una trecuta (a rememorarii relatiei personajului - narator cu Ela) Si una in desfasurare (a experientei de pe front a lui Stefan Gheorghidiu. Momentul in care Stefan Gheorghidiu scrie despre sine Si despre relatia sa cu Ela nu poate fi precizat. Impresia cititorului este ca Gheorghidiu incepe sa-Si noteze dubla experienta in perioada concentrarii la Dambovicioara (Si, de aceea, tot ce se refera la casatorie, la testament, la neintelegerile ulterioare cu Ela poate fi considerat ca apartinand planului trecut) Si o continua pe durata primelor saptamani de razboi. Ultimele randuri par scrise ceva mai tarziu, in orice caz dupa un timp de la ranirea lui Gheorghidiu Si lasarea lui la vatra. intre capitolele intai Si Sase ale primei parti, pe de o parte, Si cele Sapte ale partii a doua, pe de alta, exista totusi o diferenta minima, dar sesizabila, de ton, care indica o distanta temporala diferita intre diegeza Si povestire. Aceasta distanta e mai mica in capitolele despre razboi. Aici apar anticiparile (prolepsele), ca Si cum

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

---

momentul in care naratorul noteaza un lucru, acesta nu s-a petrecut realmente, fiind numai probabil. Schimbarea rapida Si neanuntata a momentului in care naratorul scrie intamplarile sustine ideea ca nu se poate vorbi, decat cu ingaduinta, de un jurnal tinut la zi. Aspectul de jurnal e in Selator, deoarece autorul amesteca, in jurnal, elemente pur romanesti.

Cu privire la forma pe care naratorul o da povestirii sale, se poate remarca aspectul de jurnal al romanului. in prima parte, forma narativa adoptata ramane incerta, mai aproape de memorialistica ("in primavara anului 1916, ca sublocotenent proaspat, intaia data concentrat..."), decat de autobiografie (care ar pretinde pastrarea neschimbata a momentului in care sunt relatate evenimentele); nici partea a doua nu clarifica lucrurile pana la capat. "Jurnalul" contine multiple artificii romaneSti, "temporalitatea e indecisa" (Nicolae Manolescu).

Centrul de interes al conflictului principal al romanului se deplaseaza de la exteriorul evenimentelor plasate in preajma Si in timpul Primului Razboi Mondial la explorarea interioritatii personajului principal, prins in mirajul propriilor iluzii despre dragoste, despre casatorie Si despre femeia ideala.

Experienta iubirii, care da substanta primei parti a romanului, este actualizata prin rememorarea relatiei lui Stefan Gheorghidiu cu Ela. A doua parte creeaza iluzia temporalitatii in desfaSurare, prin consemnarea evenimentelor care se petrec pe front. Artificiul compozitional din incipitul romanului - discutia de la popota ofiterilor referitoare la un fapt divers din presa vremii (un sot care Si-a ucis sotia infidela a fost achitat) - permite aducerea in prim plan a uneia dintre temele principale ale romanului - problematica iubirii.

Discutia de la popota este pretextul unei ample digresiuni, pe parcursul careia Stefan rememoreaza etapele evolutiei sentimentului care l-a unit cu Ela. Toate faptele Si evenimentele din roman sunt prezentate dintr-o perspectiva unica, subiectiva: "Eram insurat de doi ani Si jumătate cu o colega de la Universitate Si banuiam ca ma inSeala. Din cauza asta, nu puteam sa-mi dau examenele la vreme. imi petreceam timpul spionandu-i prietenii, urmarind-o, facand probleme insolubile din interpretarea unui gest, din nuanta unei rochii, Si din informarea laturalnica despre cine Stie ce vizita la vreuna din matuSile ei. Era o suferinta de neinchipuit, care se hranea din propria ei substanta". Naratorul nu spune (Si nu o va face nici mai tarziu) nimic altceva in afara de banuielile lui.

Tot ce afla cititorul despre Ela Si despre relatiile dintre sotii provine din aceasta sursa, care e departe de a putea fi considerata infailibila sau, macar, obiectiva. Stefan Gheorghidiu recunoaSte de la inceput ca are banuiala infidelitatii Elei Si ca aceasta banuiala ii trezeSte in suflet cumplite indoieli. Pe de alta parte, personajul este conStient ca iSi agraveaza suferinta prin interpretarea tendentioasa sau prin exagerarea celor mai marunte fapte. Cu alte cuvinte, Gheorghidiu insuSi se recomanda ca narator necreditabil al intamplarilor. De aceea, toate informatiile cu privire la modificarea comportamentului Elei dupa primirea moStenirii de la unchiul Tache nu pot fi interpretate ca exacte. Este posibil ca ea sa se schimbe doar in ochii gelosului ei sot.

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

Schimbarea din viața tânărului cuplu aduce în jurul Elei prezente masculine mult mai apte, în opinia lui Ștefan, de a o cuceri; astfel, gelozia lui poate fi rezultatul competiției mai vii decât înainte. Situat exclusiv în interiorul perspectivei lui Gheorghidiu, cititorul nu va ști niciodată cu certitudine dacă Ela și-a modificat cu adevărat sentimentele față de sotul ei, în Selându-l cu G. sau dacă nu e vorba decât despre imaginația unui bărbat neîncrezător și orgolios. Ceea ce se modifică neîndoielnic este atitudinea naratorului (Ștefan Gheorghidiu) în raport cu eroina, chiar dacă, uneori, el urmărește să-i creeze cititorului iluzia că se află în posesia celor mai sigure fapte și interpretări.

Iubirea lor ia naștere sub semnul orgoliului. Chiar dacă la început Ela nu îi placea, Ștefan se simte, treptat, magulit de interesul pe care i-l arată "una dintre cele mai frumoase studente de la Universitate". Admiratia celor din jur este un alt factor care determină creșterea în intensitate a iubirii lui Ștefan: "începusem totuși să fiu multumit față de admiratia pe care o avea toată lumea pentru mine, fiindcă eram atât de patimaș iubit de una dintre cele mai frumoase studente.

" Pasiunea se adâncește în timp, iar faptul că Ela trăiește o admirație necondiționată pentru viitorul ei sot contribuie la crearea iluziei că relația lor are o bază solidă. Pentru Ștefan Gheorghidiu, iubirea nu poate fi decât unică, absolută. Sentimentul pe care îl trăiește în raport cu Ela devine rațiunea să de a fi, modul de a se împlini în plan spiritual: "să tulburi atât de mistuitor o femeie dorită de toți, să fii atât de necesar unei existente, erau sentimente care mă adevăreau în jocul intim al ființei mele."

Mostenirea de la unchiul Tache schimbă cercul relațiilor celor doi. Lumea mondenă, în care Ela se va integra perfect, este, pentru Ștefan, prilejul de a trăi suferințe intense, provocate de gelozie. Dacă în prima parte a relației lor iubirea stă sub semnul orgoliului, treptat, sentimentul care domină devine gelozia.

Relațiile dintre cei doi soți se modifică radical, iar tensiunile, despartirile și împăcarile devin un mod de existență cotidian până când Ștefan este concentrat, în preajma intrării României în război. Ela se mută la Campulung, pentru a fi mai aproape de el, iar relația lor pare să intre, din nou, pe un făgaș al normalității. Chemat cu insistență la Campulung, Ștefan obține cu greu permisia, dar descoperă că Ela e interesată de asigurarea viitorului ei în cazul morții lui pe front. Când îl vede pe G. pe stradă, e convins că Ela îl înșală, deși nu are nicio dovadă concretă, așa cum nu a avut, de altfel, niciodată. Pentru Gheorghidiu, eșecul în iubire e un eșec în planul cunoașterii. Analiza mecanismului psihologic al erosului, semnificativă pentru toți eroii lui Camil Petrescu, este dublată de o radiografie a tuturor conflictelor interioare. Personajul recunoaște că e hipersensibil, că nu poate fiinta în limita canoanelor, dar nu acceptă ideea că realitatea propriei conștiințe nu e valabilă în plan exterior.

Confruntat cu experiența-limită a războiului care redimensionează orice relație umană, Ștefan Gheorghidiu își analizează retrospectiv și critic întreaga existență. Drama erotică este reevaluată din perspectiva experienței războiului. întors în prima linie după cele câteva zile petrecute la Campulung, Ștefan Gheorghidiu participă la luptele de pe frontul Carpaților cu sentimentul că este martor la un cataclism cosmic, unde accentul cade nu pe eroismul combatanților, ci pe haosul și

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

---

absurditatea situatiei - Si are - sub amenintarea permanenta a mortii - revelatia propriei individualitati, ca Si a relativitatii absolute a valorilor umane: " imi putusem permite atatea gesturi pana acum - marturiseSte naratorul -, pentru ca aveam un motiv Si o scuza: cautam o identificare a eului meu. Cu un eu limitat, in infinitul lumii nici un punct de vedere, nici o stabilire de raporturi nu mai era posibila Si deci nici o putinta de realizare sufleteasca...

" Finalul romanului consemneaza despartirea definitiva de trecut a eroului. "Ultima noapte de dragoste" pe care o petrece alaturi de Ela marcheaza instrainarea definitiva de trecutul propriu Si recunoaSterea eSecului in planul cunoaSterii. Cititorul care spera sa afle, in final, daca Ela i-a fost infidela, este dezamagit. Desi citeste un bilet anonim care il informeaza despre tradarea Elei, personajul - narator nu verifica informatia, ceea ce intretine dincolo de paginile romanului enigma relatiei complexe care se stabileSte intre cei doi soti. Sentimentul de indiferenta care il domina pe erou este evident in renuntarea "la tot trecutul" in favoarea femeii care Si-a pierdut aura de feminitate misterioasa Si atragatoare.

Personajul din romanul psihologic sufera o mutatie profunda: evolutia sa nu mai este previzibila (nici macar pentru autor). El scapa de sub puterea destinului antic sau a determinismului mediului Si se adanceSte in propria conStiinta. Personajul preia functiile naratorului, asigura unitatea compozitionala, sprijina intriga care Si-a diminuat importanta.

Personajul-narator relateaza fapte in care a fost implicat ca protagonist. Este narator necreditabil pentru ca, intentionat sau involuntar, ofera o perspectiva subiectiva asupra celor relatate.

Prezenta unui personaj-narator unic determina particularitati narrative. Toate evenimentele banale relatate au insemnatate numai pentru cel care le relateaza. Numai in lumina conStiintei o dupa-amiaza obiSnuita de vara dobandeSte o importanta covarSitoare, se converteSte "intr-o zi imensa", in care "intamplarile astea mici, amanuntite pana in fractii de impresie" ajung sa fie simtite "printre cele mai importante din viata mea". Avand in vedere acestea, se poate spune ca totul are importanta doar pentru cel care traieSte. De aici, intrebarea asupra motivatiei scrierii romanului, pe care Si-o pune insuSi personajul-narator: "Astazi, cand le scriu pe hartie, imi dau seama, iar Si iar, ca tot ce povestesc nu are importanta decat pentru mine, ca nici nu are sens sa fie povestite". Fraza expliciteaza pozitia naratorului, care e pus in situatia sa explice de ce povesteSte pentru a fi crezut. Naratorul din roman nu are conStiinta limpede a actului sau.

Poate scrie din nevoia marturisirii, ca sa-Si uSureze sufletul, sau din dorinta de a intelege mai bine ce s-a intamplat. in roman nu se ofera nici un indiciu cu privire la motivatia scrisului.

Finalul deschis ii ofera cititorului inca un prilej de a se regasi in experienta personajului - narator. Dincolo de povestea lui Stefan Gheorghidiu transpar atitudinile Si parerile autorului, la care cititorul are acces, pentru ca esenta romanului modern este reprezentata de autenticitate.